

การพัฒนาระบบสืบค้นสื่ออิเล็กทรอนิกส์ด้วยเทคโนโลยีระบบห้องสมุดอัตโนมัติ
The Development of Electronic Retrieval System
with an Automated Library System

แขนกษา ทองตัน สวัสดิ์ อูราฤทธิ์ อภิรัตน์ วงศ์ศุภชาติ ปิยวรรณ คุณินธุ์ ดวงสิทธิ์ สนขำ
สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
e-mail: khaenapa.ton@mail.pbru.ac.th

บทคัดย่อ

การพัฒนาระบบสืบค้นสื่ออิเล็กทรอนิกส์ด้วยเทคโนโลยีระบบห้องสมุดอัตโนมัติของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมสื่ออิเล็กทรอนิกส์จากแหล่งข้อมูลจากหลายแหล่งเข้าไว้ด้วยกันและสามารถสืบค้นได้จากจุดเดียว เพื่อให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงสื่ออิเล็กทรอนิกส์บนระบบสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุดได้ง่าย สะดวก และรวดเร็ว สามารถเชื่อมโยงไปยังแหล่งข้อมูลที่จัดเก็บ ได้แก่ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-book) ประเภทสื่อบริการวิชาการ ประเภทสื่อการเรียนการสอน สื่อของศูนย์ระเบียบความคิดสร้างสรรค์ และโครงการพระราชดำริ และเพื่อนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้กับระบบห้องสมุดอัตโนมัติ

ผลการดำเนินงานพบว่า กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ใช้บริการจากกลุ่มอาจารย์ 50 คน และนักศึกษา 350 คน มีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$, $S.D. = 0.54$) โดยพึงพอใจการใช้งานระบบสืบค้นระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$, $S.D. = 0.56$) ระบบการสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุด (OPAC) ใช้งานง่าย และสะดวกรวดเร็ว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$, $S.D. = 0.57$) การนำเทคโนโลยีมาประยุกต์กับระบบห้องสมุดอัตโนมัติสามารถทำได้ด้วยการต่อยอดในการบริการเพื่อช่วยเหลือผู้ให้บริการในการสืบค้นข้อมูลได้หลากหลายมากขึ้น

ข้อเสนอแนะจากการศึกษาคือ ควรจัดทำคู่มืออธิบายรายละเอียดของสื่อแต่ละรายการ เพิ่มช่องทางในการรับรู้ข้อมูลสื่อการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชา และการประชาสัมพันธ์การใช้งานสื่อออนไลน์ให้มากขึ้น

คำสำคัญ:

ระบบสืบค้น, สื่ออิเล็กทรอนิกส์, ห้องสมุดอัตโนมัติ

Abstract

The development of electronic retrieval system with an automated library system Phetchaburi Rajabhat University aims to 1) collect electronic data from various sources which can be search from single point, 2) facilitate the user can easily and fast

access to electronic information resources on the library search system and are able to link to data source including electronic books; teaching media, creativity media, Royal project media and 3) apply technology with automated library system.

The results found that the samples are 50 teachers and 350 students were satisfied with the overall level ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.54) by satisfying search system at high level ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.56) system to search library resources (OPAC) was easy to use and convenience at high level ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.57), technology applied to the Library can be done with the highest level of service to help users to search more versatile.

The recommendations from the study are to provide handbooks which describe each of media, create teaching media channel and promote the use of online media.

Keyword:

Search System, Electronic Media, Automated Library

บทนำ

ห้องสมุดเป็นแหล่งรวบรวมทรัพยากรสารสนเทศที่มีคุณค่า เป็นสถานที่ค้นคว้าหาความรู้ที่สำคัญ มีหน้าที่จัดหา จัดเก็บ และเผยแพร่ข่าวสารความรู้ เป็นหน่วยงานสนับสนุนทรัพยากรสารสนเทศในรูปแบบต่างๆ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ อันได้แก่ หนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ และโสตทัศนวัสดุ เช่น วีดิทัศน์ ภาพยนตร์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ สำหรับนิสิต นักศึกษา อาจารย์ นักวิจัยและประชาชนทั่วไปที่ต้องการค้นคว้า

ห้องสมุดมีภารกิจหลัก คือ การให้บริการ งานบริการเป็นงานที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อผู้ใช้ห้องสมุด ผู้ให้บริการต้องคำนึงถึงเสมอว่า ต้องให้บริการกับผู้อื่นให้ได้รับความสะดวกสบาย ความพอใจและความประทับใจในการบริการ มีบริการที่ฉับไว สะดวกสบายที่สุด โดยการบริการห้องสมุดจะต้องยึดถือหลัก สร้างความประทับใจในการบริการต่อผู้ใช้บริการตั้งแต่ครั้งแรก และงานบริการที่สำคัญงานหนึ่งก็คือ บริการแหล่งข้อมูลการเรียนการสอน ข้อมูลความรู้ต่างๆ โดยเฉพาะการเชื่อมโยงแหล่งข้อมูลต่างๆ ของห้องสมุดเข้าด้วยกัน

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการให้บริการสารสนเทศ ซึ่งเป็นบริการที่จัดขึ้นเพื่อช่วยเหลือผู้ใช้บริการห้องสมุด ในการค้นคว้าทรัพยากรสารสนเทศ เพื่อประกอบการเรียนการสอน งานวิจัยและวิทยานิพนธ์ อำนวยความสะดวกให้กับผู้ใช้บริการในการค้นหาทรัพยากรสารสนเทศและทำให้ผู้ใช้บริการได้ทรัพยากรสารสนเทศที่ตรงตามความต้องการ และหลากหลายมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อรวบรวมสื่ออิเล็กทรอนิกส์จากแหล่งข้อมูลหลายๆที่ไว้ด้วยกัน ให้สืบค้นได้จากจุดๆ เดียว (Single Search)
2. สามารถเข้าถึงสื่ออิเล็กทรอนิกส์บนระบบสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุดได้ง่าย สะดวกรวดเร็ว
3. เพื่อนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้กับระบบห้องสมุดอัตโนมัติ

ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน

1. กลุ่มงานพัฒนาศูนย์ทรัพยากรสารสนเทศได้ประชุมวางแผนการดำเนินงาน เพื่อกำหนดวิธีการปฏิบัติ
2. บรรณารักษ์ผู้รับผิดชอบ ทำหน้าที่รวบรวมสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ให้บริการของห้องสมุดจากทุกแหล่งข้อมูลทั้งทางห้องสมุดจัดทำขึ้น หรือเป็นลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัย
3. บรรณารักษ์ผู้รับผิดชอบ วิเคราะห์ข้อมูลของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อแบ่งประเภทของสื่อ เพื่อให้ นักวิชาการคอมพิวเตอร์ผู้รับผิดชอบดูแลระบบห้องสมุดอัตโนมัติทำการแก้ไขหน้าเว็บระบบสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุดเพื่อแสดงรายการประเภทของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ทำการแบ่งไว้ 5 ประเภท ได้แก่
 - 3.1. หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-book) มีทั้งเอกสารประกอบการเรียนการสอน ตำราทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ
 - 3.2. บริการวิชาการ เป็นสื่อวีดิโอกิจกรรมต่างๆ ของห้องสมุด และของมหาวิทยาลัย
 - 3.3. การเรียนการสอน เป็นวีดิโอที่บันทึกการเรียนการสอนเพื่อให้นักศึกษาเข้ามาดูเพื่อทบทวนบทเรียน
 - 3.4. ศูนย์ระเบียบความคิดสร้างสรรค์ เป็นวีดิโอผลงานของนักศึกษาในโครงการศูนย์ระเบียบความคิดสร้างสรรค์ มีทั้งผลงานที่จัดประกวดภายในมหาวิทยาลัย และองค์กรต่างๆ
 - 3.5. โครงการพระราชดำริ เป็นวีดิโอข้อมูลของโครงการพระราชดำรินในจังหวัดเพชรบุรี
4. บรรณารักษ์ผู้รับผิดชอบ ลงรายการตามกระบวนการของ MARC21 คือการลงรายการบรรณานุกรมของหนังสือ สื่อทัศนวัสดุและสื่อต่างๆ ตามหลักการลงรายการแบบ AACR2 (Anglo American Cataloging Rules ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 2) (สุวนนา ทองสีสุขใส, 2543, น. 3)
5. บรรณารักษ์ผู้รับผิดชอบ ตรวจสอบความถูกต้องของรายการก่อนทำการบันทึกลงฐานข้อมูลระบบห้องสมุดอัตโนมัติ
6. นักวิชาการคอมพิวเตอร์ผู้รับผิดชอบ ตรวจสอบ และทดสอบการเชื่อมโยงลิ้งค์ของสื่อในหน้าเว็บของระบบสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุด ว่าถูกต้องหรือไม่ ถ้าข้อมูลไม่ถูกต้องแจ้งไปยังบรรณารักษ์ผู้รับผิดชอบให้ทำการแก้ไข

ผลการศึกษา

จากการพัฒนาระบบสืบค้นสื่ออิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์ด้วยเทคโนโลยีระบบห้องสมุดอัตโนมัติ ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2559 ได้มีการประชุมในกลุ่มงานพัฒนาศูนย์ทรัพยากรสารสนเทศ ประกอบด้วยบุคลากรในตำแหน่งงานบรรณารักษ์ ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อลงรายการในระบบ และนักวิชาการคอมพิวเตอร์ มีหน้าที่ดูแล/พัฒนางานระบบห้องสมุด ได้มีการศึกษา วิเคราะห์และวางแผนการดำเนินงานพัฒนาระบบสืบค้นสื่ออิเล็กทรอนิกส์ด้วยเทคโนโลยีระบบห้องสมุดอัตโนมัติ และมีการดำเนินงานตามขั้นตอน โดยในปีงบประมาณ 2559 การตั้งเป้าหมายไว้ในการพัฒนาสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ดังนี้ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-book) ประเภทสื่อบริการวิชาการ ประเภทสื่อการเรียนการสอน สื่อของศูนย์ระเบียบความคิดสร้างสรรค์ และโครงการพระราชดำริ ซึ่งสามารถสืบค้นผ่านระบบการสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุดได้ นอกจากนี้ยังได้มีการสอบถามความพึงพอใจของผู้ใช้บริการห้องสมุดต่อระบบการสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุด มีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$, $S.D. = 0.54$) โดยกลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษา และอาจารย์ จำนวน 400 คน โดยแบ่งเป็น

กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน(คน)
นักศึกษา	350
อาจารย์	50

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อรวบรวมสื่ออิเล็กทรอนิกส์จากแหล่งข้อมูลหลายๆที่ไว้ด้วยกัน ให้สืบค้นได้จากจุดๆเดียว (Single Search)

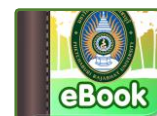
จากการศึกษาผลการดำเนินงาน กลุ่มงานพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศได้จัดแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ใช้บริการห้องสมุดต่อระบบการสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุด พบว่าผู้ให้บริการมีความพึงพอใจต่อประเด็นคำถาม ท่านสามารถเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศได้หลายแหล่งข้อมูลจากระบบสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุด (OPAC) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.56)

วัตถุประสงค์ที่ 2 สามารถเข้าถึงสื่ออิเล็กทรอนิกส์บนระบบสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุดได้ง่าย สะดวกรวดเร็ว

จากการศึกษาผลการดำเนินงาน กลุ่มงานพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศได้จัดทำแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ใช้บริการห้องสมุดต่อระบบการสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุด พบว่าผู้ให้บริการมีความพึงพอใจต่อประเด็นคำถาม ระบบการสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุด(OPAC) ใช้งานง่าย และสะดวกรวดเร็ว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.57)

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อนำเทคโนโลยีมาประยุกต์กับระบบห้องสมุดอัตโนมัติ

จากการศึกษาผลการดำเนินงาน พบว่าระบบห้องสมุดอัตโนมัติเป็นระบบที่สามารถพัฒนาต่อยอดงานบริการด้วยเทคโนโลยีด้านการศึกษามากขึ้นได้ ซึ่งการนำสื่ออิเล็กทรอนิกส์มาจัดเก็บในระบบห้องสมุดอัตโนมัตินี้ และมีการสืบค้นผ่านระบบการสืบค้นทรัพยากรห้องสมุดนั้นสามารถทำได้ และยังเป็นการช่วยเหลือผู้ให้บริการในการสืบค้นข้อมูลได้หลากหลายมากขึ้น



อภิปรายผล

1. การรวบรวมสื่ออิเล็กทรอนิกส์จากแหล่งข้อมูลหลายๆที่ไว้ด้วยกัน ให้สืบค้น ได้จากจุดๆ เดียว (Single Search) นั้น เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการบริการทรัพยากรสารสนเทศให้ดีขึ้น โดยมีกระบวนการพัฒนาเริ่มจากการประชุมกลุ่มงานที่รับผิดชอบ รวบรวมข้อมูลเพื่อทำการวิเคราะห์ แบ่งประเภทของข้อมูล และดำเนินการลงรายการตามกระบวนการของ MARC21 ตรวจสอบความถูกต้อง ตลอดจนเผยแพร่บนระบบสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุด เพื่อให้บริการแก่นักศึกษา อาจารย์ นักวิจัย
2. สามารถเข้าถึงสื่ออิเล็กทรอนิกส์บนระบบสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุด ได้ง่าย สะดวกรวดเร็ว ได้ข้อมูลที่ตรงกับความต้องการ ไม่เสียเวลาในการค้นหาจากหลายๆที่ ทำให้ผู้ใช้บริการเกิดความพึงพอใจต่อการใช้งานระบบสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุดมากยิ่งขึ้น
3. มีการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้กับระบบห้องสมุดอัตโนมัติได้อย่างดี และเป็นการเพิ่มความสามารถของระบบห้องสมุดให้เข้ากับเทคโนโลยีทางการศึกษาในปัจจุบัน ซึ่งจะเน้นสื่อการเรียนการสอนแบบมัลติมีเดีย ซึ่งมีทั้งส่วนของข้อความ ภาพ และเสียงเข้าด้วยกัน จึงเรียกกันว่า “สื่ออิเล็กทรอนิกส์” และสามารถสืบค้นได้บนระบบเครือข่าย

ข้อเสนอแนะ

1. ควรเพิ่มการอธิบายรายละเอียดของสื่อแต่ละรายการ ในหัวข้อ “สรุป” (การลงรายการทรัพยากรสารสนเทศของระบบห้องสมุดอัตโนมัติ) เพื่อให้ผู้ค้นคว้าได้ทราบว่า เรื่องนั้นๆ เกี่ยวกับอะไรเพื่อเป็นการช่วยให้ผู้ค้นคว้าได้ข้อมูลที่ตรงกับความต้องการมากขึ้น
2. ควรเพิ่มช่องทางในการรับรู้ข้อมูลสื่อการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชา เช่น ส่งข้อมูลทางอีเมลให้กับกลุ่มอาจารย์
3. ควรมีการประชาสัมพันธ์การใช้งานสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ ให้มากขึ้น เพื่อประโยชน์ต่อการเรียนการสอนของนักศึกษา และอาจารย์

การนำไปใช้ประโยชน์

จากการพัฒนาระบบสืบค้นสื่ออิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์ด้วยเทคโนโลยีระบบห้องสมุดอัตโนมัตินี้ ช่วยให้การสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศ มีความสะดวก รวดเร็วขึ้น ช่วยลดปัญหาความยุ่งยากในการค้นข้อมูลจากหลายๆ แหล่งข้อมูล ซึ่งเป็นการพัฒนางานบริการของห้องสมุดให้ทันสมัย และตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการในยุคของเทคโนโลยีในศตวรรษที่ 21 อีกทั้งยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับระบบห้องสมุดของหน่วยงานอื่นๆ ได้อีกด้วย

รายการอ้างอิง

สุวันนา ทองสีสุขใส. (2543). *MARC 21 สำหรับระเบียบหนังสือ/เอกสาร*. ขอนแก่น : สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.